

Føroya
SÓSIAL-DEMOKRATUR

Blasðstjóri
VILLI SØRENSEN
telf. 2172
Postboks 76

Prent:
A. ØSTER

SJOMARKIÐ

Sum í okkara sjómarspjesu hildið fram, er sjómarsmálið óivað størsta mál, sum í mong ár hevur verið á tingi.

Hetta var áhugamálið mikla, ikki bert hjá fiskimonnum, men hjá flest øllum Føroyingum. Eingin Føroyingur, annaðhvørt hann var fiskimaður ella ikki, ella hvønn politiskan flokk, hann hoyrði til, hugsaði annað, enn her fór tingið at royna sína meg at vinna okkum aftur tey rættindi, vit hava mist, at vaksa um arbeiðsøkið og hárvíð um arbeiðslíkindini og livilíkindini hjá fólki her á landi.

Norðmenn, ið hava stórri hav, ið kann kallast teirra, og meira fjölbrøytta vinnu yvirhøvur enn vit, hildu seg ikki kunna loyva øðrum at nýta tað sjóoki, sum teir kendu seg eiga rættin til. Teir fóru til dómstólin í Haag og vurnu.

Islendingar vilja nú ætlandi gera tað sama og vilja ivaleyst, eftir hvat ið ymsir serkønir lógfrøðingar halda, eisini vinna.

Men hvat gjordu sambandsmenn og fólkalokksmenn á Føroya løttingi?

TEIR gjørdur hesa ræðuliga gerð, at TEIR samtyktu at lata Bretar framvegis fáa rætt til ótarnað at veidda á tí sjóoki, ið Føroyingar áttu at havt fyri seg sjálfvar.

Og hesa gerð gjørdur teir nú, líka áðrenn farið verður til val av nýggjum løttingi.

Hetta var mistakið mikla.

Uppskotið í sjómarsmálinum, sum javnaðarmenn við undirskrift av øllum flokksins lögtingsmonnum lögdu fram á ting í fullgjøggaðum skapi, var

NÓGV TAÐ STERKASTA
MÆTASTA
GREIÐASTA og mest
FULLKOMNA

At sjómarsuppskot javnaðar- og sjálvstýrismonna var hitt besta og einasta fullkomna uppskot í hesum livsneyðsynjarmáli Føroya fólks, eru allir Føroyingar, ið kannað hava tað við skynsemi, fullkomuliga greiðir yvir.

Hetta uppskot úsetti su kunngjót:

1. At Bretar binda seg til at viðurkenna okkum somu sømdir, sum Íslendingum við einum møguligum Haagardómi.
2. At Bretar — um træta Íslands ikki kemur fyri ein altjóðadómstól í Haag innan 2 ár — binda seg til at viðurkenna okkum sama sjómarsk, sum Íslendingar sjálfvir seta sær. (Íslendingar hava í umhúna at seta sjómarsk sítt 16 fjórðingar út úr ysttu landoddum nú beinavegin).
3. At allir gýtingargrunnar kring um Føroyar verða friðaðir fyri

trólfiskiskapi.

4. At Føroyar sjálfvar skulu taka lut í sjóverjun.

Hetta var einasta uppskot, ið innanfyri eitt rímiligt mark vildi veitt okkum heilar og fullar sømdir — men tað vann ongar sømdir — bert 7 tingmenn greiðdu atkvøðu fyri tí.

Punktini 3 og 4 tóku meirlutflokkarnir burtur úr okkara uppskoti, og hóast at veruleikin alto er, at meirlutflokkarnir hava tikið tey, royna nú bæði »Dagblaðið«, »Dimmalætting« og allir agitatorarnir hjá afturhaldssamgonguni at breggja av hesum punktum sum teirra.

Men so svár sum stóðan hjá hesum flokkum er í sjómarsspurninginum, er ikki lögdið, at teir royna at krokja seg til okkurt hálmalátið, vísir sum teir eru um at drukna í fólkaðóminum tann 8. november, ikki minst av tí brotasjógi, ið brýtur yvir teir frá stóðu teirra í sjómarsmálinum.

Hin mætasti og gløggasti stríðsmaðurin í sjómarsmálinum, Daniel Nolsøe, okkara glasiligasti lógfrøðingur, gav okkum Føroyingum hyggjaráð:

heldur em at taka við landsstýrisuppskotinum,

heldur em at siga sáttmálar upp beinavegin,

skuldu vit liggja í kjaravratninum hjá Íslendingum, vita, hvussu ið teimum verður at fara og gera teirra krav til okkara, tí vit eru í somu skóm sum teir, eiga sama søguliga og vinnuliga rætt sum teir.

Stjórnarflokkarnir kulbaðu av og gøðtøku trímílamarkið.

Tjóðveldisflokkurin kravdi uppsøgn, men sögdu í uppskoti sínum so einki meira um, hvat ið teir vildu.

Bara javnaðarflokkurin og sjálvstýrisflokkurin fylgdu Nolsøes hyggjaráðum, men gingu við tað sama so langt at lata Bretar vita, at vit gingu eins langt og Íslendingar í krøvum um viðtænka av sjómarsøkji okkara.

Javnaðarflokkurin hevur so stutt hira einastu fullbornu stóðu, ið kann takast í sjómarsspurninginum.

75 MILJÓNIR -

Danir lögdu 75 milliónir av av sín- og síðani er hesin peningur vaksin. um marshallpeningi til ídnaðarlán —

Tá ið P. M. Dam var varur við, at hesin peningur avloysti tey ídnaðarlán, ið Føroyingar áður hövdu haft rætt til at læna av — einki var lagt av av okkara marshallpeningi til tilfálk lán — reisti hann málið um, at hesin peningur eisini skuldi kunna verða læntur til Føroyingar.

Væl skiljandi okkara kor gingu Danir við til hetta.

Okkum kunngjót kom Einar Waag at verða fyrsti maður, ið fekk tilfálk ídnaðarlán.

Hetta taldi »Dagblaðið« og afturhaldið ikki, og lopið hevur verið frekliga á hann fyri tað. Tað var av hesum mislittu órindadrekkum fyri afturhaldið hildið fram fyri fólki, at harra Waag var einasti, ið hevði fingið lán av hesum peningi til virki sítt.

Men í dag standa hesir menn avdúk- aðir sum ljótastu ósánnindismenn.

Øll vita, at ein hópur av monnum og virkjum hava fingið ídnaðarlán av teimum 75 milljónum.

Ja, fólk vita, at týðandi virki hövdu ivaleyst ikki verið til, um Dam ikki hevði verið so knappur og umhugsin at fingið Danir at gingið við til, at hesi ídnaðarlán eisini skuldu rökka til Føroyar.

Vit kunnu vísa á tey mongu turkilógini, ið hava fingið lán. Í millum hesi kann nevast fiskaturkivirkir í Miðvági, har ið loysingamaðurin

Verjurøða P. M. DAMS í sakarmálinum móti Erl. Paturssyni.

E. P., varð dæmdur 5 dagbøtur - 30 kr. hvør.

Framhald úr seinasta blaði.

Teir kundu ikki eftir reglum teirra, skilti eg, beinleiðis taka fiskimannafelögin sum lim eins og harra Danbjörg Suðuroy fiskimannafelags vegna hevði ynskt.

Men sögdu teir seg vilja ganga so langt og gera tað undantak, at veita teimum hjálp ígjøgnum Føroya arbeiðarafelag, um fiskimannafelögin vóru limir í F. A., við tað at eisini fiskimennirnir, sum eg hevði hildið fram fyri teimum, vóru fyri ein stóran part arbeiðsmenn.

At fiskimannafelögin fóru at royna at fáa hesa samskipan í lag við tað sama, kundt eingin ivast í, uttan so var, at okkurt annað lá fremri enn at veita fiskimonnum hjálp, so teir kundu vinna verkfallið.

Hesa stóðu sína lat Samvirkende F. S. formann og Føroya arbeiðarafelag vita í brævi.

Samvirkende gav mær eintak av tí, við tað, at eg hevði verið so altráur á teimum fyri at finna ein góðan og skjótan form fyri at veita hjálpin. sum teir hövdu sagt seg sinnaðan at veita.

Eg ivist ikki í, at Hanus við Høgadalsá eisini fekk avrit av skrivinum.

Eg fari so til Føroyar, og Hanus við Høgadalsá til Noregs.

Verandi í Føroyum visti eg einki um, hvussu samráðingarnar millum harra Høgadalsá og Norðmenninar fóru fram uttan tað, sum frættist í 14. September.

Eg hevði so yvirhøvur onga samráðing við menninar í Samvirkende við víkjandi, hvat ið teir skuldi siga við Norðmenn, ið spurdu teir um stóðuna hjá Samvirkende. Eg kann so stutt ikki hava fingið teir til at siga nakað annaðhvørt tað var satt ella ósatt, ið teir sögdu ella upplýstu Norðmennum.

At skuldseta eitt fakfelag sum Samvirkende fyri við vitandi og vilja beinleiðis at ljúgva fyri einum øðrum meginfelag sum tað norska landsfelag arbeiðaranna bara fyri atskáða eitt í mun til hesi felögin so lítið føroyskt felag av neyðstøddum fiskimonnum sum F. F. haldi eg kortini vera meira enn ein maður kann loyva sær, serliga meiri enn ein oddamaður fyri eitt fakfelag, ið má, um tað skal vera fúst til stríð fyri betri korum fyri limum sínum, hava tað sum eitt mál at koma í fylking við øll tey lóðrafeløg, tað kan koma fram at, annaðhvørt tað er innlendis ella uttanlanda. Og mær tykist, at tað skuldi verið serliga umráðandi

D. P. Danielsen saman við ymsum góðum monnum var við at søkja lán av donskum marshallmiljónum. Og tað er eingin loyna, at júst P. M. Dam gjørdi seg til heitan talsmann fyri, at Miðvágs fiskaturkivirki fekk lánið, so harðliga sum henda bygd trongdi til eitt tilfálk virki.

Hitt stóra virkið hjá Poul Hansen og fleiri var vist ikki komið upp at standa, um tað ikki var eydnast tí at fáa ikki minni enn kr. 400.000 av danska ídnaðarpeninginum. Aðrar kr. 400.000 av sama grunni eru játtaðar til flakavirkið á Tvøroyri. Og mong onnur virkini eru at nevna.

at komið í samfylking við bróðrafelögin, ið eru samskipaði Samvirkende.

Hóast eg sum sagt frammanundan einki, yvirhøvur einki havi haft at gera við Samvirkende munnliga ella skrivliga samráðing við Samvirkende og meginfelagið fyri arbeiðarar í Noregi, má mær sum fakfelagsmanni og oddamanni fyri arbeiðararörsluina í Føroyum vera loyvt at viðmerkja, at sambært tey avrit av skrivum frá Samvirkende til Norska arbeiðarameginfelagið viðvíkjandi verkfallsstøðulinum til føroysku fiskimenninar, tykist mær ikki, at Samvirkende hevur sagt annað, enn satt er, annað enn tað sum er sagt við meg, sagt harra Hanus við Høgadalsá og skrivað til F. F. og F. A.

Hesi skriv liggja fyri í sakini.

At samráðingar vóru millum Samvirkende og F. A. um samfylking vita allir Føroyingar, hvør einasti arbeiðari og fiskimaður.

Og formaðurin fyri Føroya Fiskimannafelag veit tað fyrstur og fremstur, um ikki av øðrum so av tí, at tað rúndskriv, ið varð sent til limirnar í F. A. um samgongu millum Samvirkende og Føroya arbeiðarafelag, var prentað á prentsmiðjuni hjá harra Erl. Paturssyni, har ið hann sjálfur er stjóri — ella var stjóri tá og hevði umsjón við og var vitandi um alt, ið var gjørt á prentsmiðjuni.

Eg loyvi mær at handa høga harra dómara eitt eintak av hesum rúndskrivi, ið »er gott at fáa forstand av«.

Men tá ið eg kom heim aftur, fekk eg at vita, at harra Erlendur Patursson og aðrir hövdu tikið tað ófatiligu stóðu, at einki skuldi verða sagt um skrivið frá Samvirkende viðvíkjandi treytunum fyri at hjálp kundj fáast.

Tá ið eg visti, at tað leikaði um livið hjá fiskimonnum at alt varð gjørt, ið gerast kundt fyri at hjálpin kundt verða veitt teimum, gjørdi eg vørr í sjógvn fyri at fáa skriv Samvirkendes fram í ljósið, fram til limirnar í Føroya arbeiðarafelag, fram til limirnar í fiskimannafelögunum, so teir á rættum staði kundu taka stóðu til tað.

Men nú hendi tað merkiliga, at eingin minni enn formaður F. S. harra Erlendur Paturssonur varð rúðandi gøur og oysti allan sjógv fyri at forða, at hetta skriv frá Samvirkende kom fram í ljósið, til viðgerðar og stóðutaking á Føroya arbeiðarafelag.

Men tað batti honum ikki at halda ímóti.

Føroya arbeiðarafelag kom til aðalfundar um skrivið. Fundurin leyk við, at samtykt varð, at F. A. felagið skuldi verða limur í Samvirkende uppá tær í skrivnum settu serliga lagaligu treytir.

Hövuðsorsøkin til hesa samtykt var, at arbeiðsmennirnir vildu hynna fyri hjálp til fiskimenninar. Gingi fiskimannafelögin saman við F. A. aftaná,

Framhald á 4. síðu.